

Sygn. akt III AUa 589/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jolanta Hawryszko
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka (spr.) SSA Anna Polak
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 8 września 2017 r. w Szczecinie

sprawy K. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 11 maja 2016 r. sygn. akt VII U 1392/15

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie,
2. odstępuje od obciążenia K. M. kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Barbara Białecka SSA Jolanta Hawryszko SSA Anna Polak

Sygn. akt III AUa 589/16

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją z 9 stycznia 2014 r., odmówił K. M. prawa do emerytury pomostowej ponieważ ubezpieczony nie udowodnił co najmniej 10 lat wykonywania pracy w warunkach szczególnych, wymienionej w załączniku nr 1 pkt 22 ustawy o emeryturach pomostowych.

K. M. w odwołaniu od decyzji wniósł o jej zmianę i przyznanie prawa do emerytury pomostowej. Podniósł, że w okresach od 15 listopada 1983 r. do 1 września 1988 r. oraz od 11 czerwca 1990 r. do 31 maja 2001 r. w (...) w S. pracował na stanowisku rybaka morskiego, które jest ujęte w załączniku do ustawy o emeryturach pomostowych.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie w całości, podtrzymując argumentację, jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 11 maja 2016 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury pomostowej od 17 lipca 2015 r.

Sąd I instancji ustalił, że K. M., urodzony (...) wniosek o emeryturę pomostową złożył 13 lipca 2015 r. W tej dacie nie pozostawał w stosunku pracy. Ubezpieczony legitymuje się ponad 25-letnim udowodnionym okresem składkowym i nieskładkowym.

Sąd Okręgowy ustalił, że w okresach od 15 listopada 1983 roku do 1 września 1988 roku oraz od 11 czerwca 1990 roku do 31 maja 2001 roku K. M. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w S., gdzie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę na stanowisku radioofficera. W trakcie tego zatrudnienia pracował na statkach rybackich w rybołówstwie dalekomorskim w różnych częściach świata. Ubezpieczony był radioofficerem na statku i w ramach tego stanowiska zasadniczo wykonywał swoje obowiązki. Nadto ubezpieczony kierowany był na 4 – 6 godzin dziennie do pracy w charakterze rybaka morskiego przy połowie ryb, ich przetwarzaniu, mrożeniu i pakowaniu w kartony celem złożenia w ładowni. Przetwórstwem zajmowali się wszyscy załoganci statku, zaś po zejściu na ląd cała załoga statku pracowała w przetwórni ryb, przy ich patroszeniu.

Ubezpieczony w toku zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w S., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę na statkach rybackich w rybołówstwie dalekomorskim zgodnie z Działem IV, poz. 4 wykazu B, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. na stanowisku radioofficera, tj. łącznie przez 15 lat, 9 miesięcy i 14 dni.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione. Jako podstawę rozstrzygnięcia wskazał art. 4, art. 8 i art. 49 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U z 2008 roku nr 237, poz. 1656 ze zm.). Sąd I instancji zaznaczył, że stan faktyczny w niniejszej sprawie został w całości ustalony na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach osobowych ubezpieczonego oraz dokumentacji zgromadzonej w aktach organu rentowego, a także zeznaniach świadków i ubezpieczonego. Dokumenty zostały sporządzone w sposób zgodny z przepisami prawa, przez uprawnione do tego osoby, w ramach ich kompetencji, oraz w sposób rzetelny, zaś zeznania ubezpieczonego i świadków korespondowały z pozostałym materiałem dowodowym, co pozwoliło w ocenie Sądu Okręgowego na uznanie ich za wiarygodne.

Sąd I instancji podniósł, że poza sporem w niniejszej sprawie pozostawało, że ubezpieczony posiada co najmniej 25-letni okres składkowy i nieskładkowy ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, urodził się po 31 grudnia 1948 roku, ukończył 55 lat i nie pozostaje w zatrudnieniu. Nie było także kwestionowane, iż K. M. będąc zatrudnionym w Przedsiębiorstwie (...) w S., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w warunkach szczególnych, gdyż te okoliczności wynikały zarówno ze „zwykłego” świadectwa pracy przedłożonego przez ubezpieczonego w organie rentowym, jak i ze świadectwa pracy w szczególnych warunkach. Jakkolwiek organ rentowy odmówił zaliczenia spornych okresów wykonywania pracy w rybołówstwie od 15 listopada 1983 r. do 1 września 1988 r. oraz od 11 czerwca 1990 r. do 31 maja 2001 r. jako okresów pracy w warunkach szczególnych wskazując, że za okresy przypadające przed dniem 1 stycznia 2009 r. ubezpieczony dodatkowo powinien przedłożyć wystawione przez pracodawcę zaświadczenie, o którym mowa w art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych, to Sąd Okręgowy uznał, że fakt ten nie miał istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Podkreślił zarazem, że ubezpieczony wraz z wnioskiem o emeryturę przedłożył świadectwa pracy w warunkach szczególnych z 31 maja 2001 r. i z 11 czerwca 2001 r., z których wynikało, że w okresie zatrudnienia w (...) w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę zgodnie z wykazem B działem IV poz. 4 pkt 19 (radioofficer), zarządzenia Nr 24 Ministra-Kierownika UGM z dnia 15 sierpnia 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu gospodarki morskiej. Nadto treść tego świadectwa w pełni korespondowała z zachowaną dokumentacją osobowo-płacową ubezpieczonego za okres zatrudnienia w (...) w S. oraz z zeznaniami ubezpieczonego i świadków, którzy wskazywali, że K. M. swoją pracę wykonywał bezpośrednio na jednostkach

plywających. W ocenie Sądu I instancji, dokumenty, jakie znajdowały się w posiadaniu organu rentowego w dacie wydania zaskarżonej decyzji, potwierdziły zarówno fakt wykonywania określonej pracy w warunkach szczególnych oraz okres świadczenia takiej pracy. W tym zakresie Sąd Okręgowy zaznaczył, że w wykazie A i B stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, stanowiącego akt wykonawczy do art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wymienione są prace: rybaków morskich (poz. 9 Dział VIII Wykazu A oraz poz. 4 dział IV wykazu B), podobnie jak w załączniku do ustawy o emeryturach pomostowych, pod poz. 22. W ocenie tego Sądu nie budziło zatem wątpliwości interpretacyjnych, że stanowisko określone w wykazie A dziale VIII pod poz. 9 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jest tożsame ze stanowiskiem wskazanym pod poz. 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. Ponadto uszczegółowienia stanowisk, w ramach których pracuje rybak morski dokonano w Zarządzeniu nr 24 Ministra-Kierownika UGM z dnia 15 sierpnia 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu gospodarki morskiej, wymieniając w nim prace w Przedsiębiorstwie (...) w S. ,:- na stanowisku radiooficer (wykaz B dział IV poz. 4 pkt 19 - skład załogi, załącznik nr 1a do Układu Zbiorowego Pracy dla rybaków morskich z dnia 17 stycznia 1975r. (k. 42 akt).

Zdaniem Sądu Okręgowego zatem, pojęcie rybaka morskiego obejmuje nie tylko tych członków załogi, którzy zatrudnieni są na stanowisku rybaka czy starszego rybaka, ale również tych zajmujących stanowisko mechanika czy motorzysty. Brak definicji w ustawie o emeryturach pomostowych ogólnego pojęcia „pracy rybaków morskich” pozwala przyjąć, że ustawodawca obejmuje nim wszystkich członków załogi kutra rybackiego i wszystkie prace rybaków morskich, na wszystkich wyszczególnionych na liście załogi stanowiskach.

Mając na uwadze powyższe Sąd I instancji zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał K. M. prawo do emerytury pomostowej od 17 lipca 2015 r., ponieważ w myśl art. 129 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, z uwzględnieniem ust. 2., zaś ubezpieczony 55 rok życia ukończył w dniu (...) i w tym dniu spełnił warunki do uzyskania prawa do emerytury pomostowej.

Z powyższym rozstrzygnięciem w całości nie zgodził się organ rentowy. W wywiedzionej apelacji wyrokowi zarzucił obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 49 w zw. z art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych przez uznanie, że ubezpieczony przez co najmniej 10 lat w okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w S. wykonywał prace rybaka morskiego, tj. pracował na stanowisku wskazanym w poz. 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych i w konsekwencji przyznanie mu emerytury pomostowej. Zarzucił także sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego w sprawie, wskutek naruszenia przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 233 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegające na pominięciu zapisów zawartych w świadectwach pracy w szczególnych warunkach z 31 maja 2001 r. oraz 11 czerwca 2001 r., wskazujących na wykonywanie przez wnioskodawcę pracy na stanowisku radiooficera.

W ocenie organu rentowego praca na stanowisku radiooficera nie jest pracą rybaka w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych.

Wskazując na powyższe zarzuty organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylene zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Ponadto wniósł o zasądzenie od ubezpieczonego na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację K. M. wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych, w całości aprobując rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja organu rentowego okazała się uzasadniona i doprowadziła do postulowanej zmiany zaskarżonego wyroku.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji dokonał błędnego ustalenia charakteru pracy ubezpieczonego i w efekcie błędnej subsumcji, czym naruszył prawo materialne - art. 49 w zw. z art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych. W sprawie ostatecznie istotną kwestią pozostała ocena przesłanki pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych w wymiarze co najmniej 10 lat jako rybaka morskiego w rozumieniu zapisu załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych pod pozycją 22, przy bezspornym ustaleniu, że ubezpieczony faktycznie wykonywał pracę radiooficera na jednostce pływającej, na otwartym morzu, w wielomiesięcznych rejsach.

Sąd Apelacyjny, poprzestając na materiale dowodowym zgromadzonym przez Sąd I instancji uznał, że nie można utożsamiać pracy radiooficera z pracą rybaka morskiego, z tego tylko powodu, że ubezpieczony pracował na statku rybackim i był członkiem załogi wpisanym na listę. Trzeba bowiem przypomnieć, że w wyniku reformy systemu ubezpieczeń społecznych, zgodnie z regulacjami ustawy o emeryturach i rentach, uległa stopniowej likwidacji możliwość wcześniejszego przejścia na emeryturę. Tym samym ustawodawca oszczędził od rozbudowanego dotychczas systemu świadczeń społecznych. Natomiast cel ustawy o emeryturach pomostowych był dalej idący. W zamierzeniu ustawodawca dążył bowiem do zawężenia grona uprawnionych do emerytur z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, do ściśle zamkniętego kręgu podmiotów, zdefiniowanych charakterem wykonywanej pracy, i tym samym odstąpienie od szerokiego katalogu prac zamieszczonych w dotychczasowych wykazach stanowiących załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. Prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiając przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy. Przy czym, w myśl art. 3 ust. 2 w każdym przypadku są to prace determinowane siłami natury pod ziemią, na wodzie, pod wodą i w powietrzu. Celowo ustawodawca nie definiował stanowisk pracy, lecz położył nacisk na charakter wykonywanej pracy, którą określił bardziej lub mniej ogólnie, ale też zamieścił prace określone precyzyjnie. Nie sformułował jednak ustawowych definicji poszczególnych prac, co wydaje się oczywiste, bowiem w przypadku definiowania poszczególnych rodzajów prac, konieczne byłoby załączenie kolejnego wykazu, wyjaśniającego treść zapisów załączników, analogicznego do dotychczasowych wykazów resortowych. W ocenie Sądu Odwoławczego, odstąpienie ustawodawcy od prawnego definiowania poszczególnych prac, w nawiązaniu do celu ustawy pozwala przyjąć, że prace te, jako pojęcia prawne powinny być interpretowane zgodnie ze wskazaniem wynikającymi z art. 3 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach pomostowych i nie mogą prowadzić do rozszerzenia kręgu beneficjentów poza ten, wyznaczony brzmieniem przepisów. W drodze interpretacji prawnych nie powinno zatem dochodzić do sytuacji, że beneficjentem ustawy zostaje pracownik nie wykonujący pracy oznaczonej w zamkniętym katalogu prac, kwalifikowanej jako wykonywana w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, lecz pracę zbliżoną rodzajowo. W judykaturze aprobowany jest pogląd, że charakter emerytur w niższym wieku z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i emerytur pomostowych jest odrębny, a zatem nie wszyscy uprawnieni do emerytur w niższym wieku z racji wykonywania tego rodzaju prac nabyliby obecnie prawo do emerytur pomostowych (wyrok SN, 13 marca 2012, II UK 164/11). Również w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego podkreśla się, że w ustawie o emeryturach pomostowych nastąpiła zasadnicza zmiana konstrukcyjna określenia wykazów prac szczególnych, której celem było ich zobiektywizowanie; w wykazach stanowiących załączniki do ustawy o emeryturach pomostowych zostały wskazane jedynie te prace, które spełniają kryteria zawarte w art. 3 ust.1 i 2 ustawy (wyroki TK: 3 marca 2011, K 23/09 OTK 2011.2A.8; 25 listopada 2010, K 27/09, OTK 2010.9A.109).

Zatem w zgodzie z powyższym, zaznaczyć należy, iż ubezpieczony, który nie ukończył 60 lat, a zatem nie spełnia przesłanek do emerytury pomostowej na gruncie art. 4 ustawy, dochodził tego świadczenia w oparciu o art. 8 ustawy, przy czym jego obowiązkiem było wykazanie, że wykonywał pracę w szczególnych warunkach wymienioną w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, i spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1, 4-7, oraz: 1) osiągnął wiek wynoszący co

najmniej 55 lat dla mężczyzn; 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach wymienionej w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, wynoszący co najmniej 10 lat. Przy bezsporności wszystkich pozostałych przesłanek, prócz przesłanki wykonywania pracy w szczególnych warunkach wymienionej w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, wskazać należy, że materiał dowodowy zgromadzony w sprawie, choć pełny i należycie zebrany, nie pozwolił na wnioski zgodne z twierdzeniami ubezpieczonego.

Podkreślić w tym zakresie należy, że jakkolwiek w Załączniku Nr 1 do Układu Zbiorowego Pracy dla rybaków morskich z 17 stycznia 1975 r. stanowisko radioofficera przypisane zostało służbie pokładowej, to Układy Zbiorowe Pracy nie mogą w żadnym razie wyłączać zastosowania bezwzględnie wiążących norm prawa pracy. Nie mogą także wpływać na kwestie zabezpieczenia społecznego, regulowane przez prawo ubezpieczeń społecznych. Wykaz stanowisk na statkach rybackich i ich kwalifikacja zgodnie z wykazami prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, zawarty w powyższym dokumencie podlegały swobodnej ocenie sędziowskiej. Dodatkowo Sąd Apelacyjny podkreśla, że dla oceny czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Ze zgromadzonej dokumentacji zaś oraz z wiarygodnych zeznań świadków Z. N. i J. P., a także samego ubezpieczonego wynikało, że ubezpieczony stale świadczył na wskazywanych jednostkach pracę radioofficera (8 godzin dziennie), jak zaś nie było lekarza, również oficera medycznego. Przy tym z uwagi na fakt, że był jedynym radioofficerem oraz to, iż stanowisko radioofficera było niezwykle istotne z punktu widzenia bezpieczeństwa całej jednostki, jedynie sporadycznie mógłby wykonywać pracę przy przetwórstwie ryb. Ponadto, nawet jeśli ubezpieczony zajmował się innymi obowiązkami pokładowymi, to w razie konieczności kontaktu radiotelegraficznego, był on wzywany w celu nadania czy odbioru komunikatu.

Nie ulega wątpliwości, że za pracę rybaków morskich ujętą w pkt 22 załącznika nr 1 ustawy o emeryturach pomostowych należy uznać prace rybaków morskich w służbie pokładowej, a nie prace wykonywane na wszystkich stanowiskach zajmowanych przez pracowników wpisanych na listę członków załogi statku rybackiego (por. Uchwała SN w składzie 7 sędziów z dnia 17 września 2015 r. III UZP 7/15, OSNP 2016/6/73, także: zdanie odrębne Sędzi SN Jolanty Strusińskiej-Żukowskiej do uchwały). Tylko bowiem osoby, których podstawowym zadaniem jest służba pokładowa narażone są stale na niesprzyjające, często ekstremalne warunki pogodowe, działanie morskiej wody oraz wysiłek fizyczny związany z pełnionymi czynnościami. Choć więc pozostali członkowie załogi (mechanicy, stewardzi, elektrycy, kucharze), niezależnie od posiadania kwalifikacji rybackich pełnili funkcje niezbędne do prawidłowego wykonywania podstawowego zadania statku rybackiego (połowu/przetwórstwa ryb), to nie wykonywali stale i w pełnym wymiarze pracy rybaków morskich, a więc pracy określonej w pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy, a jedynie w chwilach wolnych od własnych obowiązków zajmowali się tego rodzaju czynnościami. Oznacza to, że chwile spiętrzenia pracy, gdy wszyscy członkowie załogi wykonywali pracę przy połowach, czy przetwórstwie ryb, nie mogą być uznane za zmianę zakresu obowiązków i wykonywanie w pełnym wymiarze pracy rybaków morskich, a jedynie wynikały ze spontanicznej potrzeby, nierozzerwalnie związanej z charakterem pracy na jednostce zajmującej się połowem ryb. Nie sposób zatem przyjąć, że ubezpieczony jako jedyny radioofficer na pokładzie przez 8 godzin wykonywał pracę w zakresie komunikacji między jednostkami na łowisku oraz z lądem, zaś w pozostałym czasie pozostawał do dyspozycji kapitana w razie konieczności odbioru czy nadania komunikatu, a jednocześnie wykonywał pracę przy połowie i przetwarzaniu ryb i to codziennie przez 4 do 6 godzin jak to ustalił Sąd I instancji.

W świetle powyższego należało uznać, że ubezpieczony, pracując jako radioofficer w spornych okresach, nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy rybaka morskiego. W tym zakresie wskazać należy także na Rozporządzenie Ministra Żeglugi z dnia 30 października 1971 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych członków załóg polskich statków morskich (Dz.U. z 8.12. 1971 ze zm. 30.09. 1978), które rozróżnia oficerów służby pokładowej statków rybackich, oficerów służby mechanicznej, oficerów służby elektrycznej, oficerów służby radiokomunikacyjnej, oficerów służby administracyjno-gospodarczej, rybaków służby pokładowej, marynarzy i rybaków służby mechanicznej i elektrycznej, marynarzy i rybaków służby administracyjno-gospodarczej i marynarzy i rybaków służby radiokomunikacyjnej.

Radioofficer został wymieniony w oficerskiej służbie radiokomunikacyjnej, a zatem odmiennej od służby pokładowej czy mechanicznej, czy też administracyjno-gospodarczej.

Z dniem 1 stycznia 1984r. weszły w życie nowe przepisy regulujące kwalifikacje zawodowe członków załóg polskich statków morskich – Rozporządzenie Ministra – Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 17 sierpnia 1983r., które wymieniało oficerów specjalności pokładowej statków rybackich, oficerów specjalności mechanicznej, oficerów specjalności radiokomunikacyjnej- gdzie wskazano radioofficera. W kwalifikacjach nieoficerskich wymieniono rybaków specjalności pokładowej, marynarzy i rybaków specjalności mechanicznej i elektrycznej. Mowa jest również o kwalifikacjach kucharzy okrętowych. Również i te przepisy stanowiły, że specjalność radiokomunikacyjna jest zupełnie odrębna od specjalności pokładowej i mechanicznej. Podział ten został utrzymany w kolejnych rozporządzeniach.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w cyt. wyżej uchwale 7 sędziów z dnia 17 września 2015 r. III UZP 7/15 Lex nr 179367 na podstawie tych przepisów, prawodawca konsekwentnie dzieli prace członków załogi statku rybackiego na prace w służbie pokładowej oraz prace w służbie mechanicznej, a kwalifikacje zawodowe do wykonywania pracy rybaka morskiego powiązane są wyłącznie ze stanowiskami w służbie pokładowej. Tylko służba pokładowa stosownie do treści § 8 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. umożliwia ubezpieczonym nabycie prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach po wykazaniu 10 lat pracy na stanowiskach wymienionych w zarządzeniu nr 24 Ministra - Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 15 sierpnia 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach resortu gospodarki morskiej oraz osiągnięciu wymaganego wieku 50 lat dla kobiet i 55 lat dla mężczyzn. Identyczne przesłanki nabycia prawa do emerytury określone są w art. 8 ustawy pomostowej, zgodnie z którym emerytura pomostowa przysługuje pracownikowi, który spełnił warunki określone w art. 4 pkt 1, 4-7 oraz osiągnął wiek wynoszący co najmniej 50 lat dla kobiet i co najmniej 55 lat dla mężczyzn oraz ma okres pracy w szczególnych warunkach wymienionej w pkt 20, 22 (prace rybaków morskich) i 32 załącznika nr 1 do ustawy, wynoszący co najmniej 10 lat. Analiza powyższych przepisów wskazuje, że warunki wymagane do nabycia prawa do emerytury pomostowej przez ubezpieczonych wykonujących prace rybaków morskich są tożsame z warunkami nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, wymienionymi w § 8 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. A zatem, mając na uwadze wykładnię celowościową i historyczną, za prace rybaków morskich ujętą w pkt 22 załącznika nr 1 ustawy o emeryturach pomostowych należy uznać prace rybaków morskich w służbie pokładowej, a nie prace wykonywane na wszystkich stanowiskach zajmowanych przez pracowników wpisanych na listę członków załogi statku rybackiego. Gdyby przyjąć, że zakresem "pojęcia prace rybaków morskich", ujętego w pkt 22 załącznika nr 1 do emerytury pomostowej, objęci są rybacy morscy zarówno w służbie pokładowej, jak i mechanicznej, to oznaczałoby to, że ustawodawca sprzecznie z celem reformy systemu ubezpieczeń społecznych, rozszerzył uprawnienia umożliwiające nabycie prawa do emerytury w porównaniu z dotychczasowymi, które określone są na podstawie przepisów rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. Wskazać należy, iż różnicując warunki nabywania prawa do emerytury na podstawie przepisów rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w zależności od wykonywania przez ubezpieczonych prac wymienionych w wykazie A oraz wykazie B, prawodawca kierował się przede wszystkim stopniem uciążliwości i szkodliwości prac w szczególnych warunkach. Objęcie pojęciem rybaka morskiego również rybaków, którzy nie pracują w służbie pokładowej, powodowałoby zatem, że wykonywane przez całą załogę statku rybackiego prace charakteryzowałyby się tym samym stopniem uciążliwości i szkodliwości, a takiego wniosku, mając na uwadze rodzaje prac wykonywanych na statku rybackim, wprowadzić się nie da.

Ustalając zakres pojęcia "prace rybaków morskich", o którym mowa w ustawie o emeryturach pomostowych, w ocenie Sądu Najwyższego w składzie powiększonym, nieuprawnione jest odwoływanie się do wykładni językowej, w tym do potocznego, językowego znaczenia terminu rybak morski, ani do definicji zamieszczonej w art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 2 maja 1991 r. o pracy na morskich statkach handlowych, w myśl której marynarzem lub rybakim jest osoba posiadająca morskie kwalifikacje zawodowe, stwierdzone zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o bezpieczeństwie morskim (obecnie na podstawie ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie morskim; jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 611) oraz definicji rybaka morskiego zawartej w art. 3 lit. b rozporządzenia Rady /WE/ nr 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego. Wbrew odmiennemu stanowisku wyrażonemu przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 kwietnia 2014 r., III UK 124/13, ustawodawca nie pozbawił rybaków w służbie mechanicznej prawa do emerytury pomostowej. Ustawa o emeryturach pomostowych za prace w szczególnych warunkach uznaje w pkt 23 załącznika nr 1 także prace na statkach żeglugi morskiej, a ustawa z dnia 18 września 2001 r. - Kodeks morski (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz.

758 ze zm.) w art. 2 § 1 stanowi, że statkiem morskim jest każde urządzenie pływające przeznaczone lub używane do żeglugi morskiej, zwane dalej statkiem. A zatem ustawodawca w ustawie o emeryturach pomostowych nie pozbawił pozostałych członków załogi statku rybackiego uprawnień do tego świadczenia, umożliwiając zakwalifikowanie wykonywanej przez nich pracy jako "prace na statkach żeglugi morskiej", o czym stanowi pkt 23 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. Oznacza to, że przyznano im uprawnienia emerytalne po spełnieniu tożsamyh warunków, jakie wynikały z rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., czyli po osiągnięciu wieku 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz wykazania wymaganego 15 letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

W tym kontekście wyłącznie członkom załogi statku rybackiego wykonującym prace w służbie pokładowej przysługuje prawo do emerytury pomostowej na podstawie art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych w związku z punktem 22 załącznika nr 1 do tej ustawy.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy podkreślić, że ubezpieczony jako radiooficer nie należał ani do służby pokładowej ani do mechanicznej a do służby radiokomunikacyjnej, co przesądza, iż nie można uznać, że wykonywał pracę rybaka morskigo.

Oznacza to, że ubezpieczony nie wykazał spełnienia przesłanki z art. 8, tj. nie pracował na stanowisku określonym w pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. Wykonywał on bowiem stale i w pełnym wymiarze czasu prace radioficera – prace związane z odpowiedzialnością za komunikację z lądem i innymi jednostkami.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

O kosztach postępowania Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. uznając, że w kontekście istniejących w orzecznictwie rozbieżności w zakresie uprawnień do emerytur pomostowych, nie sposób obciążać ubezpieczonego kosztami zastępstwa radcowskiego przez etatowego pracownika organu rentowego, mając w szczególności na względzie doniosłość życiową niniejszej sprawy dla K. M..

SSA Barbara Białecka SSA Jolanta Hawryszko SSA Anna Polak